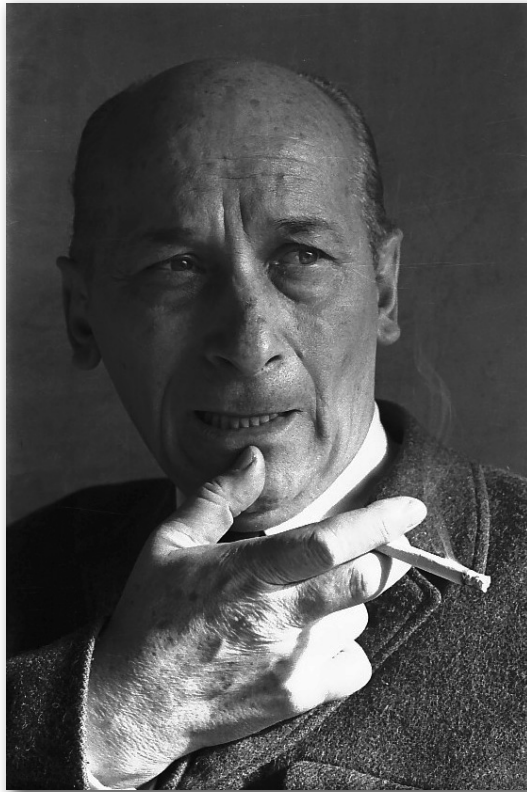

■ KÉT MŰVÉSZEMBER, KÉT JÓ BARÁT ■■■

Két művészember, két jó barát fotója, közös fotója került nemrég a kezembe. Régóta nincsenek már közöttünk, régóta nem látjuk őket ott a világot jelentő deszkákon, csak a hangjukat halljuk néha-néha az Újvidéki Rádió jóvoltából.

A két neves művészembert, Sántha Sándort és Gerich Endrét, mert róluk van szó, ők néznek ránk erről a fotóról, színjátszásunk nagyjaiként tiszteljük, becsüljük a szó legigazibb értelmében, legalábbis én így érzem. Ugyanis Sántha Sándor is és Gerich Endre is, mindegyikük a maga módján, nemcsak egyszerűen jelen volt színházi életünkben, hanem annak kiteljesedésében, gazdagabbá tételében is jelentős szerepet játszott.

Sántha Sándor emberábrázoló tehetsége főleg az összetett, komoly hangvételű drámai szerepekben jutott kifejezésre. Szuggesztivitása, férfias határozottsága, belső átélésének megrázó ereje nem egy

Sántha Sándor

■■■

alakítását tette emlékezetessé. Sántha Sándor azonban nemcsak a fő- vagy címszerepekben érzékeltette velünk tehetségét, hanem a rábízott epizódszerepekben is bizonyította azt. Karakterábrázolásait egy-egy felejthetetlen gyöngyszemként tartjuk számon még ma is (ilyen például Gorkij *Éjjeli menedékhelyének* lakatosa, Andrej Mitrics Klescs).

Gerich Endre vérbeli kabarészínész volt. A *Színészeti Lexikon* ennek a műfajnak, a kabarének két nagyon is körülhatárolható típusát említi, különbözteti meg. A helyzetek és külsőségek visszáságából származó komikumot kiaknázó burleszkkomikust és a jellemből fakadó komikummal ható jellemkomikust. Gerich Endre ez utóbbihoz tartozott, jellemkomikus volt. A műfaj egyik legnagyobbika. Itt nálunk, a Vajdaságban mindenképpen az volt. A félszeg, ügyefogyottságában is ravasz kisember típusát, figuráját formálta ki valami

Gerich Endre

■■■

csodálatos hitelességgel, hogy aztán ez a típus kísérje végig pályáján és alapozza meg azt a hihetetlen népszerűséget, amellyel mindenhol fogadták, körülvették.

A két művészembert műkedvelő színjátszásunk fedezte fel számunkra. Sántha Sándor például 1940 januárjában, az első belgrádi rendszeres magyar műkedvelő szintársulatban tűnt fel elmélyült játékaival. Színészi pályafutását 1942-ben Veszprémben, Szűcs László igazgató társulatánál kezdte, onnan Kecskemétre került, hogy aztán 1945-ben Pataki Lászlóval, Szabó Jánossal, Raczkó Ilussal, Kunyi Mihállyal, Mamuzsich Istvánnal, a szabadkai Népkör színjátszóinak nagyjaival együtt már ott legyen a délvidéki magyar színjátszás nagy ünnepén, első hivatásos színházunknak a születésénél Szabadkán! Közel másfél évtizedet töltött Kosztolányi városában. 1959-ben megvált nagyszínházunktól, és az Újvidéki Rádióhoz szerződött. Nyugdíjaztatásáig ott is maradt.

Gerich Endre ugyancsak a műkedvelő színpadokról került a színészi pályára. A fiatal banktisztviselő 1928 óta nemcsak az újvidéki Polgári Magyar Dalos Kör állandó tagja (a kör alelnöke, rendezője és színját-szója), hanem a mozgalom egyik legnépszerűbb és legtehetségesebb résztvevője Újvidéken és azon kívül is! A könnyű, főleg szórakoztató műfajban láthatta a közönség, ami persze nem jelentette azt, hogy Gerich Endre esetleg a komolyabb színészi feladatokat elutasította volna. Semmi esetre sem! Azonban már azokban az években világosan megfogalmazódott színészi profilja, ars poeticája, amely aztán, a későbbi esztendőök során, már ott a pályán kiteljesedett, így vált a csendes banktisztviselőből színjátszásunk egyik legnagyobb jellemkomikusa, a „nagy nevetető”, ahogyan sokan nevezték.

Gerich Endre az Újvidéki Rádióban kezdte, és ott is fejezte be pályafutását. Rengeteget játszott, azt hiszem Vajdaságban nem is volt olyan város, falu vagy település, ahol ne lépett volna színpadra, ahol ne láthatta volna a közönség. A szombat esti vidám műsorok, vagy a hagyományos áprilisi és újévi nyilvános vidám műsorok koronázatlan királya volt a szó legszebb értelmében.

Két művészember, két jó barátfotóját nézegetem, és azon gondolkodom, hogy milyen jó lenne összegyűjteni mindazt, ami színjátszásunk múltjához kötődik (plakátok, műsorfüzetek, fotók, az írott sajtóban megjelent bírálatok, tanulmányok, aztán az elektronikus média által szalagra rögzített anyagok: portrék, hangjátékok, tv- és filmműsorok stb.). Ez aztán az utánunk jövő nemzedékek számára is jelentene valamit, ha mást nem, hát azt, hogy rádöbbenének: mennyire gazdagok,

■■■

hogy szellemi életük kiteljesedésében a színésztársadalom kimagasló, ragyogó művészegyeniségei is fontos szerepet játszottak.

Az írott és tárgyi emlékek begyűjtését már jó néhányszor javasoltam. S teszem ezt újfent, hiszen amióta megkezdte munkáját a zentai dokumentációs központ, lehetőség adódik arra, hogy ez az elképzelés megvalósuljon! Csak egy kis jóindulatra lenne szükség, és talán egy kis megbecsülésre, tiszteletre a tegnapi iránt. Nem ártana megszívlelni nagy költőnk, Vörösmarty Mihály figyelmeztetését, amikor azt mondja: „A múltat tiszteld a jelenben s tartsd a jövőnek!”

Családi Kör, 2005. július 25. 19.

■■■